

Heuck Prigge

Oslo, den 28. mai 1951.

HB/LJ

Stortingets justiskomité,
Stortinget,
O s l o .

112376

Når jeg henvender meg til den ærede Justiskomité i neden omhandlede anledning, så er det for det første fordi komitéen er den eneste autoritet som kan tenkes med virkning å ville opptre likeoverfor departementet angående spørsmålet. Derhos fordi spørsmålet har en prinsipiell side som jeg skulle anta vil interessere komitéen. Det gjelder følgende:

Ved lagmannsrettsdom av 17/9-49 ble herr Peter Andreas Harsen idømt en fengselsstraff på 3 år og 6 måneder, hvorav han som varetektsfange har utsont 756 dager. Forutsatt fradrag for den halve tid vil denne straff være utsonet, men hvis man kun regner med fradrag av en tredjedel, vil der gjenstå ca. 3 måneder.

Justisdepartementet (Fængselsstyret) har ikke funnet at betingelsene for anvendelsen av lov av 9/7-48 §1 (om halv soning) er tilstede i hans tilfelle. Han er beordret å tiltre soningen 15/6 d.a. Hans benådningssandragende er blitt avvist.

Det faller meg vanskelig å forstå at Justisdepartementets fortolkning av nevnte lovbestemmelse kan være riktig. Departementet må åpenbart sikte til at herr Harsen bl.a. er dømt for såkalt profitørvirksomhet. Dette utelukker imidlertid ikke fra halvsoningsregelen medmindre straffen "helt eller for en overveiende del gjelder utilbørlig ervervsvirksomhet for fienden".

Forholdet er at Harsen er straffedømt for:

- 1) medlemskap i NS,
- 2) propagandaartikler o.l.,
- 3) funksjon som medlem av "Harsen-komitéen" for fiskeri-reformer,
- 4) for å ha angitt herr Klaus Sunnanå til det tyske sikkerhetspoliti og til Sosialdepartementet,
- 5) for i et tilfelle å ha fungert som domsmann i Folke-domstolen,
- 6) for å ha ydet betydelige gaver til NS, Germanske SS Norge

og andre NS-institusjoner, samt stillet eiendommen "Signalen" til gratis disposisjon for Germanische Leitstelle,

- 7) Sluttelig for utilbørlig ervervsvirksomhet for fienden, hvorhos han er tilpliktet å tåle inndragning av kr. 436.000.--.

Det er da ikke lett å forstå at på langt nær den overveiende del av straffen kan gjelde profitørvirksomheten. I så fall ville loven ha uttrykt seg på en lite forsvarlig måte, noe man dog ved dens fortolkning ikke kan anta at den har gjort. En fornuftig lesning av bestemmelsen må etter min mening føre frem til at halvsoningsregelen i Harsens tilfelle er anvendelig.

Det står for meg så at grensen for adgangen til å tilstå halv soning når vedkommende bl.a. er dømt for profitørvirksomhet, må trekkes med en viss rommelighet. Man må nemlig være oppmerksom på at i mange tilfelle vil sådan ervervsvirksomhet kunne ligge således an at utilbørligheten eller rettsstridigheten derav stiller seg meget tvilsom. Men for den administrative myndighet å bedømme om sådan tvil har foreligget hos domstolen og i tilfelle i hvilken grad, lar seg meget vanskelig gjøre på grunnlag av selve dommen. Hvis man derfor trakk grensen snevert, ville man lett risikere å komme i strid med hva der er rett og billig.

Jeg er selvsagt oppmerksom på at loven kun gir adgang til sådan løslatelse. Ifølge dens forarbeider må man imidlertid gå ut fra at meningen har vært at regelen om adgang til løslatelse etter halv soning skulle praktiseres stort sett konsekvent over hele linjen for de landssviksfanger som den omfatter. Etter hva jeg har fått opplyst, er den også faktisk blitt praktisert slik. Loven kom således til å virke som en generell, delvis amnistering. Dette har sikkert også vært dens hensikt.

Der har fra myndighetenes side vært en tendens til endog utover dette å leape på soningskravet, hvilket stemmer godt med lovens ånd. Tilfeldig er jeg blitt bekjent med noen eksempler herpå, hvorav jeg skal innskrenke meg til å nevne tilfellet med Sophus Noreger, som var idømt tvangsarbeid i 4 år. Han ble likefrem tilskyndet til å søke benådning og ble så fritatt for restsoningen, som ved anvendelse av nevnte lovs §1 ville omfatte 6½ måned.

Idet jeg i det følgende forutsetter at departementets standpunkt angående lovhjemmelen i dette tilfelle

for halv soning ikke ved nærmere betraktning lar seg opprettholde, vil jeg få påpeke at overmåte sterke grunner må tale for at hjemmelen i Harsems tilfelle benyttes.

././.

Han er en mann på 67 år og sykkelig, idet han lider av en slem astmabronkitt etc., hvorom jeg henviser til vedlagte avskrifter av erklæringer henholdsvis fra overlege Jon Leikvam av 26/4 d.a. og fra dr. Nikolai Hallein av 7/5 d.a. Han er dessuten sterkt nedbrutt av det han har gjennomgått. Hans hustru avgikk nylig ved døden etter et langt og meget smertefullt sykeleie. Hans bo er under behandling av Erstatningsdirektoratet på konkursartet måte. Således er hans økonomiske forhold fortvilet, medmindre han kan komme i vei med utnyttelsen av en særdeles lovende oppfinnelse på byggeområdet hvormed han for tiden er sterkt beskjeftiget. Derigjennom åpnes der en mulighet for ham til livsopphold uten at han faller slekten eller det offentlige til byrde. Men denne sjanse vil han miste hvis han nå skal settes inn til soning i 3 måneder.

Jeg skal få tilføye at Harsems forhold vedrørende visse publikasjoner i lengere tid har vært under etterforskning. Ønskjönt der gjensto en rekke vitner som skulle avhøres, har statsadvokaten foreløpig stoppet vitneavhøringen. Harsem selv ser heri et tegn på at de siste rettslige avhør er gått i hans favør.

Harsem har benyttet seg av ytringsfriheten til å trekke frem forskjellige forhold som det synes å måtte være i offentlig interesse å få fullt belyst hva man nå enn vil mene om publikasjonene forøvrig. Men skal han nå settes fast, vil derigjennom en alvorlig hindring etableres for oppnåelsen av den best mulige belysning av angjeldende forhold. Hertil utkreves nemlig aktivitet fra Harsems side til redegjørelse for de fremkomne opplysninger under samtidig tilveiebringelse av materiale herfor.

Herr Harsem har ønsket at jeg skal meddele at han i disse dager vil sende inn til Lagmannsretten begjæring om sin saks gjenopptagelse, idet han har innhentet nye erklæringer som han mener vil berettigge hertil. Hvis så skjer, må der regnes med den mulighet at han iallfall kan få sin straff nedsatt, hvilket - om han innsettes til restsoning - ville medføre at han kom til å utholde en straff som ville gå ut over straffetiden ifølge den endelige dom.

Jeg tillater meg å henstille til den erede Justis-

komité å oppta denne sak til overveielse samt deretter foreta
hva den finnes å gi anledning og oppfordring til.

E r b ø d i g s t
Heuch Bugge (sign.)

Riktig avskrift bevidnes:

J. Johansen

Høyesterettsadvokatene
Bugge og Sandborg